

POLACY W ARGENTYNIE

Historia polskich emigrantów na fotografiach ze
zbiorów **Biblioteki Polskiej im. Ignacego
Domeyki** w Buenos Aires

Mieszkańcy ziem polskich wsiadali na statki przyplływające do Argentyny od początku XIX w. Byli wśród nich np. powstańcy, którzy później zasłużyli się w wojnach prowadzonych przez Argentyńczyków. Na przełomie XIX i XX wieku zaczęli napływać na coraz większą skalę mieszkańcy przeludnionych wsi. Osiedlali się m.in. niedaleko od Buenos Aires, w Berisso, gdzie pracowali w chłodniach, z których eksportowano wołowinę do Europy.

Jechali też na północ, aż pod granicę z Brazylią, do prowincji Misiones, gdzie uprawiali yerba mate. Przybyszy z ziem polskich można było spotkać też w Chaco graniczącym z Paragwajem – tam zbierali bawełnę. Znaleźli się nawet w patagońskim mieście Comodoro Rivadavia, którego okolice są do dziś bogate w złoża ropy naftowej.

1967, prowincja Misiones. "Pięć pokoleń w Misiones". Maria z Obalskich Skrzydlecka (102 lata), Maria ze Skrzydleckich Duda (75 lata), Maria z Dudów Sawicka (58 lat), Dora z Sawickich Sadza (35 lat), Maria Sadza (8 lat).

Poselstwo II RP w Buenos Aires
w połowie lat 30. XX w.
szacowało liczbę emigrantów z
ziem polskich na 200–250
tysięcy. Choć w Argentynie
nazywano ich los polacos, byli
wśród nich także Ukraińcy,
Białorusini, Żydzi; mówili po
polsku, ukraińsku, w jidysz;
wyznawali katolicyzm, greko-
katolicyzm, judaizm,
prawosławie.

Lata 40. XX wieku, Buenos Aires. Członkinie
Związku Kobiet Polskich.

W 1922 roku powołano Poselstwo RP w Buenos Aires. Pierwszym posłem został Władysław Mazurkiewicz. Kolejnymi szefami placówki byli Wacław Dostał (1936-1937), Kazimierz Kurnikowski (1937-1941).

Lara 30. XX wieku. Poseł Władysław Mazurkiewicz (w środku, w ciemnym garniturze) w otoczeniu nieznanymi osob.

Od 1941 roku funkcję posła w Buenos Aires pełnił doświadczony dyplomata Mirosław Arciszewski, który współorganizował przyjazd kilkunastu tysięcy Polaków z Wielkiej Brytanii i Włoch. Stanowisko formalnie zajmował do 1947 roku, później stał się reprezentantem rządu RP na uchodźstwie.

1941-1957, Buenos Aires. Poseł Nadzwyczajny i Minister Pełnomocny w Buenos Aires Mirosław Arciszewski.

POLONIA

Polscy emigranci, choć oddaleni od Polski o kilkanaście tysięcy kilometrów, nie zostali obojętni na trwającą w Europie wojnę. Organizowali zbiórki żywności, pieniędzy, odzieży. Z Argentyny wypłynęło też 1140 polskich ochotników, którzy walczyli na europejskich frontach.

W latach 1946–50 do Argentyny przypłynęło kolejnych 16 tys. polskich obywateli. Byli to walczący na frontach II wojny światowej żołnierze, więźniowie obozów koncentracyjnych, jeńcy, robotnicy przymusowi, ewakuowana z ZSRR razem z armią ludność oraz ci, którzy do Argentyny trafili z Polski, uciekając przez tzw. zieloną granicę.

1948, Atlantyck. Rezurekcja na statku Empire Deben, zorganizowana przez Polaków w drodze do Argentyny.

Powojenni emigranci stawali się członkami istniejących organizacji lub zakładali nowe. Wiele z nich skupiał założony w 1929 roku Związek Polaków w Argentynie. Jego wieloletnim prezesem był Stanisław Pyzik, autor jedynej monografii o historii polskich emigrantów w Argentynie.

1954, Buenos Aires. 25. rocznica powstania Związku Polaków w Argentynie i 40-lecie pracy społecznej Stanisława Pyzika.
Od lewej stoją: Stanisław Pyzik, Józefa Radzymińska.

Czerwiec 1972, Buenos Aires. Obrady Sejmiku w Domu Polskim.

Na przełomie 1949 i 1950 roku,
ze składek społecznych,
zakupiono Dom Polski. Stał się
siedzibą wielu polskich
organizacji.

Początek XX wieku, Buenos Aires. Budynek przy ul. Serrano
2076, późniejsza siedziba Domu Polskiego
(Casa Polaca).

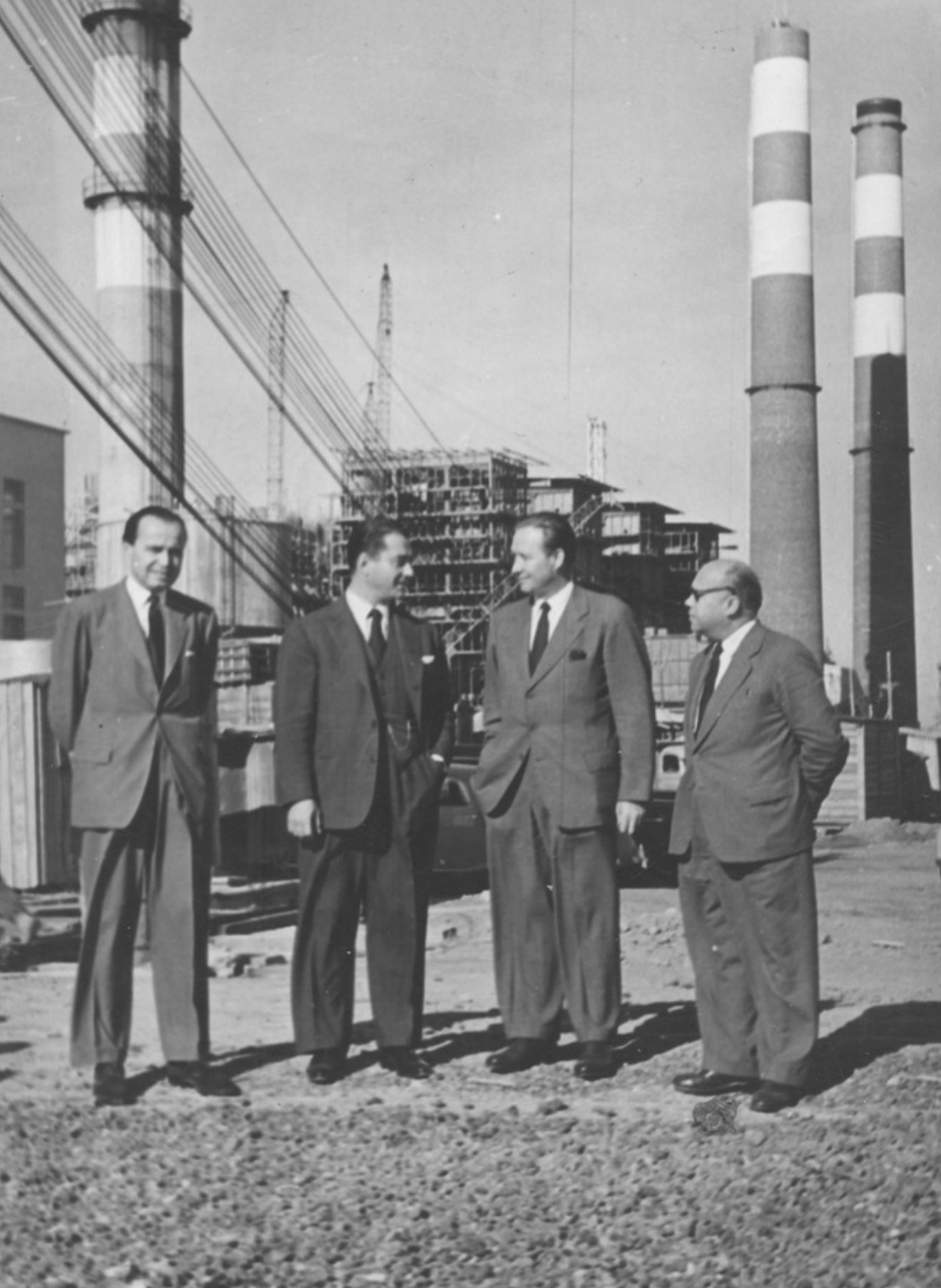

Brak daty, Buenos Aires. Dom Polski, siedziba wielu polskich organizacji. Na ścianie widać portrety Józefa Piłsudskiego, gen. San Martina.

Po 1946 roku powstało wiele organizacji kombatanckich. W stowarzyszenia i koła łączyli się np. żołnierze Polskich Sił Zbrojnych na Zachodzie czy Armii Krajowej.

Brak daty. Mężczyzna całuje sztandar jednego z polskich towarzystw.

W 1947 roku powstało Stowarzyszenie Inżynierów i Techników Polskich. Odegrało ono ważną rolę w życiu społecznym powojennej emigracji. Jego członkowie hojnie wspierali inicjatywy kulturalne, organizowali pośrednictwo pracy.

Brak daty, Argentyna. Polscy inżynierowie: twórca firmy Adelphia Zygmunt Kiciński i jego współpracownicy.

Inżynier Zygmunt Kiciński był jedną z najbardziej zasłużonych dla społeczności polskiej postaci. W 1950 roku w argentyńskiej firmie Electrodinie zorganizował dział linii wysokiego napięcia, a w nim zatrudnił około kilkaset polskich emigrantów. Gdy założył firmę Aldelphia, wszyscy jego pracownicy opodatkowali się na cele społeczne.

Dla przybyszów z ziem polskich, od początku ich obecności w Argentynie, ważna była opieka religijna i organizacja świąt (kościół, cerkwi, synagog). Po wojnie, kiedy do Buenos Aires, przyjechali głównie katoliccy emigranci, rozwijały się Polska Misja Katolicka w Martin Coronado (nazwana przez Polaków Maciaszkowem; położona niedaleko stolicy) i polski kościół pod wezwaniem Matki Boskiej z Guadalupe.

1937-1941, Buenos Aires. Uroczystość z udziałem Poła Kazimierza Kurnikowskiego (w środku). Zdjęcie wykonane przed polskim kościołem pw Matki Boskiej z Guadalupe

Dynamicznie rozwijało się również życie kulturalne. Artyści wykształceni w przedwojennej Polsce organizowali teatry, zespoły ludowe, grupy dyskusyjne. Jedną z najbardziej popularnych inicjatyw tego typu był „Nasz Balet”, zespół taneczny prowadzony przez Elżbietę Niewiadomską.

Brak daty, Buenos Aires. Kiermasz zorganizowany przez Polaków.

Emigranci dbali o edukację dzieci, organizując im tzw. szkoły sobotnie, w których mogły mówić po polsku. W Buenos Aires powstał również niezwykle popularny teatr Baj Baj, w którym występowali mali aktorzy.

Polacy organizowali liczne obchody świąt narodowych i religijnych. Włączali się również w inicjatywy rządu polskiego na uchodźstwie, żywo reagowali na wydarzenia w Polsce. Jednym z najważniejszych wydarzeń w polskim powojennym życiu społecznym były obchody Milenium.

8 maja 1966 roku zorganizowano je w Buenos Aires. Do 8-tysięcznego tłumu na Plaza Congreso przemówił minister spraw wewnętrznych Juan Palmero. W katedrze mszę odprawił prymas Argentyny.

8 maja 1966, Buenos Aires. Obchody Tysiąclecia Chrztu i Państwa Polskiego. Na zdjęciu delegację polskich towarzystw ze sztandarami.

8 maja 1966, Buenos Aires. Obchody Tysiąclecia Chrztu i Państwa Polskiego. Trybuna na Plaza Congreso i dzieci w strojach ludowych z wieńcami.

8 maja 1966, Buenos Aires. Obchody Tysiąclecia Chrztu i Państwa Polskiego. Trybuna na Plaza Congreso. Przemawia minister spraw wewnętrznych Argentyny Juan Palmero.

8 maja 1966, Buenos Aires. Obchody Tysiąclecia Chrztu i Państwa Polskiego. Na zdjęciu oddział żołnierzy pułku Patricios w mundurach historycznych.

8 maja 1966, Buenos Aires. Obchody Tysiąclecia Chrztu i Państwa Polskiego na Plaza Congreso. U stóp pomnika odsłonięto z tej okazji tablicę pamiątkową. Na zdjęciu transparent "Viva Polonia libera i catolica" (Niech żyje wolna i katolicka Polska).

Polska społeczność chętnie
upamiętniała zasłużonych
Polaków. W 1967 w Buenos Aires
odsłonięto pomnik Marii
Skłodowskiej-Curie.

1967, Buenos Aires. Nieznany mężczyzna przy pomniku
Marii Skłodowskiej-Curie w parku Centenario.

W 1973 roku Polacy włączyli się w obchody 500-lecia urodzin Mikołaja Kopernika. 8 maja 1973 nieopodal planetarium odsłonięto upamiętniający go pomnik.

8.05.1973, Buenos Aires, Pomnik Mikołaja Kopernika w dniu odsłonięcia. Znajduje się do dziś obok Planetarium w Parku 3 de Febrero.

Ok. 1973 (?), Buenos Aires, Argentyna.
Uroczystość zorganizowana przez Związek Polaków w
Argentynie na ulicy Copernico.

Polaków odwiedzali polscy biskupi, wyznaczeni przez prymasa Polski do opieki nad emigrantami.

Wrzesień 1976, Buenos Aires. Wizyta biskupa Szczepana Wesołego w Domu Polskim. Na zdjęciu m.in. bp Wesoły, obok niego prezes Związku Polaków w Argentynie Wiktoria Machnik.

Polscy emigranci żywo reagowali na wydarzenia polityczne w Polsce. W pierwszą rocznicę śmierci księdza Jerzego Popiełuszki zbrali się przed Pałacem Prezydenckim przy Plaza de Mayo.

Październik 1985, Buenos Aires. Upamiętnienie pierwszej rocznicy śmierci ks. Jerzego Popiełuszki na Plaza de Mayo, przed Pałacem Prezydenckim.

Ilu Polaków mieszka dziś w Argentynie? W 2012 r. polskie Ministerstwo Spraw Zagranicznych oszacowało, że jest ich ok. 120 tys., inne źródła mówią o 500 tys. Bezspornie jest to, że Polacy są obecni w historii i kulturze argentyńskiej. Świadczy o tym np. obchodzony 8 czerwca Dzień Polskiego Osadnika.

Opracowała: Joanna Łuba

NARODOWY INSTYTUT
POLSKIEGO DZIEDZICTWA
KULTUROWEGO ZA GRANICĄ

POLONIKA

BD

BIBLIOTEKA POLACA IGNACIO DOMEYKO
Biblioteka Polska im. Ignacego Domeyki